

42. Mikola Sándor Országos Tehetségkutató Fizikaverseny

II. forduló

2023. március 21. 14-17 óra

A verseny hivatalos támogatói

Oktatási Hivatal

42. MIKOLA SÁNDOR FIZIKAVERSENY
MÁSODIK FORDULÓ

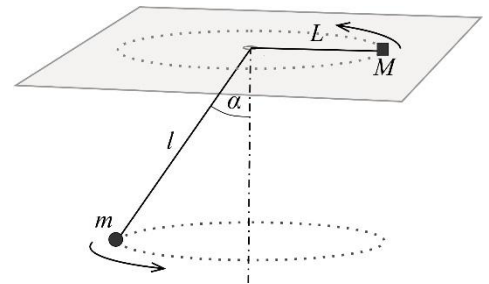
2023. március 21. (kedd) 14-17 óra
I. kategória, gimnázium 9. évfolyam

Figyelem! A feladatok megoldása során csak zsebszámológép és függvénytáblázatok használhatók. Minden feladat azonos pontértékű, de nem feltétlenül nehezedő sorrendben követik egymást. A nehézségi gyorsulás értéke mindegyik feladatban $g = 10 \text{ m/s}^2$. Mind a négy feladat megoldását külön papírra írd! Mind a négy lapon szerepeljen a neved és a feladat sorszáma!

- 1) Ákos egy ládát próbál vízszintes talajon lassan megmozdítani. Megméri, hogy ha a vízszinteshez képest ferdén lefelé 30° -os szögben fejt ki erőt a láda tetejére, akkor 50 N erővel, ha pedig 45° -os szögben, akkor már csak 150 N nagyságú erővel tudja elindítani. A láda az erőhatások következtében nem borul fel.
- Mekkora a láda tömege, illetve a láda és a talaj közötti tapadási súrlódási együttható?
  - Mekkora erőt kellene kifejtenie akkor, ha a vízszinteshez képest ferdén lefelé 60° -os szögben próbálná megmozdítani a ládát?

(Szkładányi András, Baja)

- 2) Egy rögzített, vízszintes felületen van egy kis lyuk, mely úgy van kiképezve, hogy a rajta átfűzött fonál súrlódásmentesen csúszhat, kanyarodhat, miközben a fonál két ágában a feszesség megegyezik. Az ábra szerint a fonál vízszintes, $L = 30 \text{ cm}$ hosszúságú darabjának végéhez egy $M = 0,2 \text{ kg}$ tömegű, kicsiny test van erősítve, mely a vízszintes felületen súrlódásmentesen csúszhat. A fonál másik, $l = 60 \text{ cm}$ hosszúságú darabjának végéhez egy $m = 0,1 \text{ kg}$ tömegű, szintén pontszerűnek tekinthető test van rögzítve. Az alsó fonál $\alpha = 30^\circ$ -os szöget zár be a függőlegessel. Mindkét testet úgy indítjuk el, hogy vízszintes síkban egyenes körmozgást végezzenek, ahogy ezt az ábra mutatja. Számítsuk ki, hogy mekkora sebességgel mozognak a testek!

(Zsigri Ferenc, Budapest)

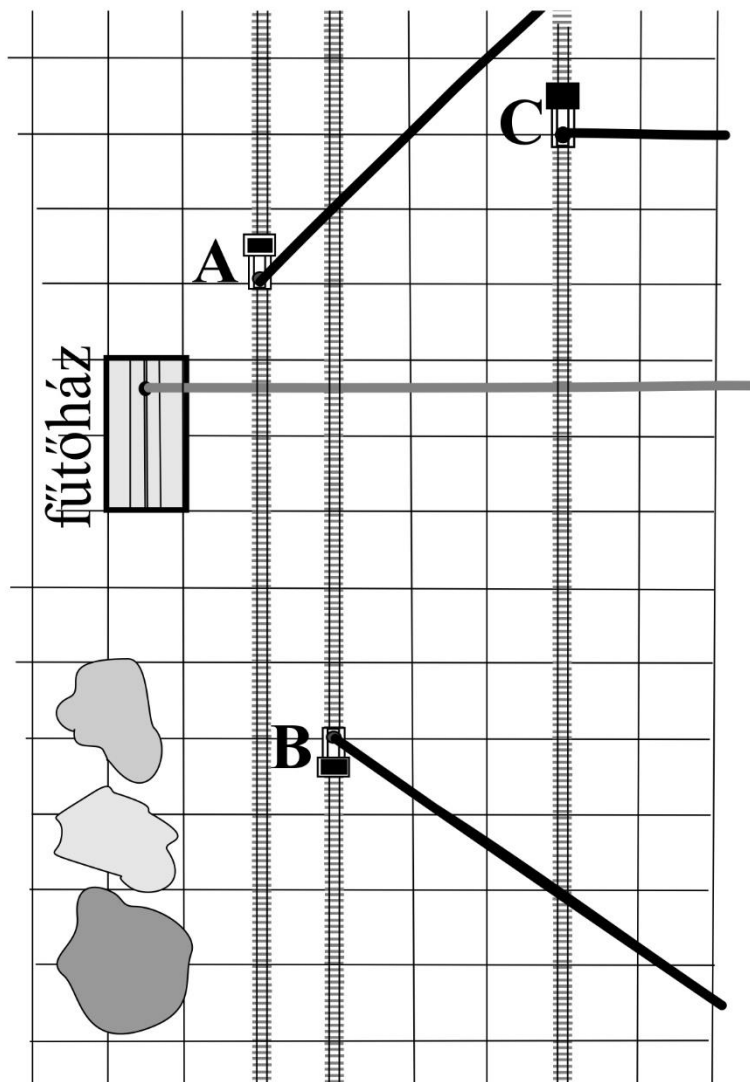
- 3) Vízszintes felületen egy kicsi korong 2 m/s sebességgel érkezik az asztal olyan $1,33 \text{ méter}$ hosszú szakaszára, amelyen a csúszási súrlódási együttható megkétszereződik. A változás mértéke egyenesen arányos a szakaszon megtett úttal. Az útszakasz végére érve a korong éppen megáll.
- Mekkora a csúszási súrlódási együttható értéke az útszakasz elején, illetve a végén?
  - Mekkora a korong sebessége az útszakasz közepén?
  - Mekkora sebességgel indítsuk a korongot az útszakasz elején, hogy a végére 2 m/s sebességgel érkezzen?

(Simon Péter, Pécs)

A feladatlap a következő oldalon folytatódik!

- 4) Egy reggel a vasúttörténeti parkban a 60 méter hosszú fűtőház kéménye füstölt, a párhuzamosan futó síneken régi, egyforma gőzmozdonyok dőcögtek. A parkban egyenletes, 6 m/s sebességű szél fúj a talajjal párhuzamosan. A parkról drónfelvétel készült, a fényképen látszanak a kémények füstcsíkjai.
- A fénykép elkészítése után mennyi idővel láthattuk felülről kereszteződni az A és a B mozdony füstcsíkját?
  - A kép készítésének pillanatában egyenletesen gyorsulva elindult a C mozdony. Mekkora volt a C mozdony gyorsulása, ha felülről nézve azt láttuk, hogy mindhárom mozdony füstcsíkja egy pontban keresztezte egymást?

(Baranyai Klára, Veresegyház)

EREDMÉNYES VERSENYZÉST KÍVÁN A VERSENYBIZOTTSÁG!

42. MIKOLA SÁNDOR FIZIKAVESENY
MÁSODIK FORDULÓ

2023. március 21. (kedd) 14-17 óra
II. kategória, gimnázium 10. évfolyam

Figyelem! A feladatok megoldása során csak zsebszámológép és függvénytáblázatok használhatók. Minden feladat azonos pontértékű, de nem feltétlenül nehezedő sorrendben követik egymást. A nehézségi gyorsulás értéke mindegyik feladatban $g = 10 \text{ m/s}^2$. Mind a négy feladat megoldását külön papírra írd! Mind a négy lapon szerepeljen a neved és a feladat sorszáma!

1) Szélcsendes időben egy kerékpáros, viszonylag lapos kerekkel, vízszintes úton, kényelmes tempóban 120 W állandó teljesítményt kifejtve halad egyenletesen. Tömege a kerékpárral együtt 80 kg, a gördülési súrlódási együttható értéke 0,05.

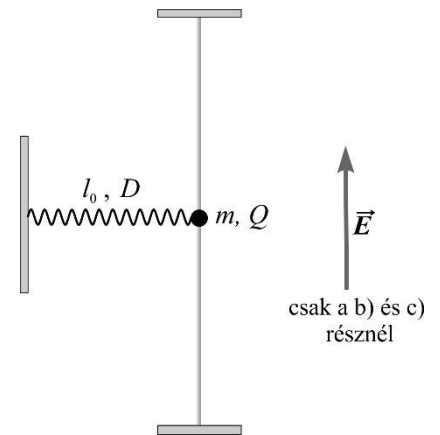
- a) Mekkora a kerékpáros sebessége?
- b) 10%-os emelkedőre érve (100 m hosszú útszakaszon az emelkedés 10 m) egy ideig tartani tudja korábbi sebességét. Hányszorosára kellett növelnie teljesítményét?
- c) Az emelkedőn haladva hosszabb idő után teljesítménye ismét 120 W. Mekkora állandó sebességgel halad ekkor?

A légellenállás és (a gördülési ellenállást leszámítva) a többi veszteség mindegyik esetben elhanyagolható.

(Szkładányi András, Baja)

2) Egy pontszerű, m tömegű, Q töltésű gyöngy függőleges, rögzített szigetelő rúdon súrlódás nélkül tud mozogni. Kezdetben a gyöngy egy vízszintes, deformálatlan, szigetelőből készült rugóhoz csatlakozik, amelynek másik vége rögzített. A rugóállandó $D = 10 \text{ N/m}$, a rugó deformálatlan hossza $l_0 = 0,4 \text{ m}$. A gyöngyöt kezdetben nyugalomban tartjuk.

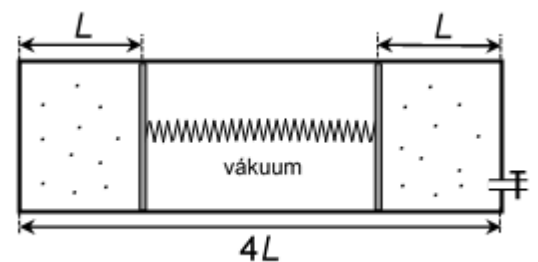
- a) A gyöngyöt a rugó vízszintes helyzetében elengedjük, így az a függőleges rúdon l_0 mélyre süllyed. Mekkora a gyöngy tömege?
- b) Amikor a gyöngy eléri a legalsó pontot, hirtelen a rendszer környezetét kitöltő, homogén elektromos mezőt kapcsolunk be, amelynek térerőssége függőlegesen felfelé mutat, nagysága $E = 4 \cdot 10^5 \text{ N/C}$. Ezután a test $2l_0$ magasra emelkedik a legalsó ponttól. Mekkora a gyöngy töltése?
- c) A legalsó pontból mekkora gyorsulással indult a gyöngy, és a felfelé mozgás során mekkora volt a legnagyobb sebessége?

(Koncz Károly, Szigetvár)

3) Vízszintes, $4L = 120 \text{ cm}$ hosszúságú, mindkét végén zárt hengerben lévő két, súrlódásmentesen mozgó, elhanyagolható vastagságú dugattyú L hosszúságú, azonos hőmérsékletű levegőoszlopokat zár el. A dugattyúkat, amelyek között vákuum van, vízszintes rugó kapcsolja össze. A jobb oldali térrészben lévő levegő anyagmennyiségét háromszorosára növeljük, aminek következtében a rugó összenyomódása 50%-kal megnövekszik, miközben a rendszer hőmérsékletét állandó értéken tartjuk.

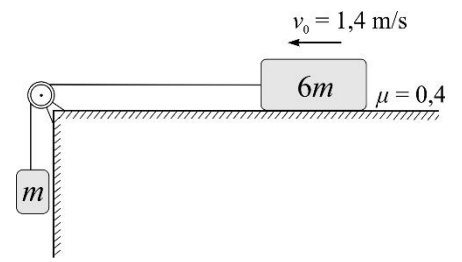
- a) Határozzuk meg a végállapotban az elzárt gázok térfogatainak arányát!
- b) Milyen távolságra vannak ekkor a dugattyúk egymástól?

(Kotek László, Pécs)

A feladatlap a következő oldalon folytatódik!

- 4) Vízszintes asztal szélére egy könnyű, súrlódásmentes csigát rögzítünk, melyen vékony, erős, nyújthatatlan fonalat vetünk át. A fonál egyik végére m tömegű testet erősítünk, míg a másik végére $6m$ tömegű hasábot rögzítünk az ábrán látható módon. A hasáb és az asztal felülete közötti csúszási és tapadási súrlódási együttható megegyezik, mindkettő értéke $0,4$. A hasáb és a csiga kezdeti távolsága 50 cm. A hasábot hirtelen meglökjük a csiga felé, így a hasáb $1,4$ m/s kezdősebességet kap.

- A hasáb meglökése után mennyi idővel feszül meg a fonál?
- Milyen messze áll meg a hasáb a csigától?

(Honyek Gyula, Veresegyház)

EREDMÉNYES VERSENYZÉST KÍVÁN A VERSENYBIZOTTSÁG!

42. MIKOLA SÁNDOR FIZIKAVERSENY
MÁSODIK FORDULÓ

2023. március 21. (kedd) 14-17 óra

III. kategória, akik ebben a tanévben kezdték tanulni a fizikát a technikumban

Figyelem! A feladatok megoldása során csak zsebszámológép és függvénytáblázatok használhatók. Minden feladat azonos pontértékű, de nem feltétlenül nehezedő sorrendben követik egymást. A nehézségi gyorsulás értéke mindegyik feladatban $g = 10 \text{ m/s}^2$. Mind a négy feladat megoldását külön papírra írd! Mind a négy lapon szerepeljen a neved és a feladat sorszáma!

- 1) Hány százalékos hibát követünk el számításainkban, ha egy elengedett, szabadon eső test által egy bizonyos idő alatt megtett utat számoljuk, és a nehézségi gyorsulást 10 m/s^2 -nek vesszük a pontosabb $9,81 \text{ m/s}^2$ helyett?

(Csányi Sándor, Szeged)

- 2) Egy atléta a 100 m-es síkfutás döntőjében a startpisztoly eldördülése után 0,1 másodperccel lendül mozgásba. Ezt követően állandó gyorsulással 15 méteres úton felveszi a 12 m/s -os maximális sebességét. Ezt 65 méteren keresztül tudja tartani, majd azt követően az utolsó 20 m-en állandó lassulással csökken a sebessége 10 m/s -ig. Mennyi idő alatt tette meg a távot?

(Elblinger Ferenc, Szekszárd)

- 3) Egy hajózási társaság egyforma vízibuszokat használ a tavi közlekedés és a folyami közlekedés azonos hosszúságú, köztes megálló nélküli útvonalain. Nyáron, a turistaszezonban a hajók maximális sebességgel közlekednek. Azt tapasztalták, hogy míg a tavi hajók egyetlen tankolással 25 oda-vissza utat tudnak megtenni, a folyami közlekedésben egy tank üzemanyag csak 21 oda-vissza útra elég. Hányszor gyorsabb a hajó a tavon, mint a folyó vizének a sebessége?

(Baranyai Klára, Veresegyház)

- 4) Egy sípályákat karbantartó lánctalpas hótaposógép (ratrak) a pálya 30° -os hajlásszögű szakaszán 2 m/s^2 -es maximális gyorsulással tud felfelé haladni. Fel tud-e kapaszkodni a pálya egy olyan szakaszán, ahol a hajlásszög 45° ?

(Elblinger Ferenc, Szekszárd)

EREDMÉNYES VERSENYZÉST KÍVÁN A VERSENYBIZOTTSÁG!

42. MIKOLA SÁNDOR FIZIKAVERSENY
MÁSODIK FORDULÓ

2023. március 21. (kedd) 14-17 óra

IV. kategória, akik ebben a tanévben második éve tanulják a fizikát a technikumban

Figyelem! A feladatok megoldása során csak zsebszámológép és függvénytáblázatok használhatók. Minden feladat azonos pontértékű, de nem feltétlenül nehezedő sorrendben követik egymást. A nehézségi gyorsulás értéke mindegyik feladatban $g = 10 \text{ m/s}^2$. Mind a négy feladat megoldását külön papírra írd! Mind a négy lapon szerepeljen a neved és a feladat sorszáma!

- 1) Egy autópálya parkolójából egy személyautó 18 km/h sebességgel hajtott az autópályára. Ekkor előtte 125 méterre egy 54 km/h sebességgel, egyenletesen mozgó nehézgépjármű haladt a pályán. A személyautó a parkolót elhagyva 20 s ideig $1,25 \text{ m/s}^2$ gyorsulással egyenletesen gyorsult, majd elérve a 108 km/h sebességet egyenletesen haladt tovább.
- Mekkora volt a személyautó sebessége, amikor utolérte a nehézgépjárművet?
  - A személyautó mennyi ideig haladt az autópályán, mire utolérte a nehézgépjárművet?
  - A parkolót elhagyva mekkora utat tett meg a személyautó, amíg utolérte a nehézgépjárművet?

(Zsigri Ferenc, Budapest)

- 2) Egy h magasságban, vízszintes helyzetben futó vékony cső végén szabadon áramlik ki a víz, és a cső vége alatti ponttól x távolságra ér a földre. Ha a csőben a víz áramlási sebessége 1 m/s -mal csökken, akkor az x/h hányados $0,8$ -ról $0,6$ -re csökken. A közegellenállástól tekintsünk el.
- Milyen magasan van a cső?
  - Eredetileg mekkora a víz kiáramlási sebessége a csőből?
  - Milyen messze ér földet a víz kezdetben?

(Kirsch Éva, Debrecen)

- 3) Vízszintes, egyik végén zárt, vékony csőben lévő higanyszál $L_1 = 60 \text{ cm}$ hosszúságú levegőoszlopot zár el. A csövet lassan függőleges helyzetbe forgatjuk úgy, hogy nyitott vége felfelé mutat. Ekkor a levegőoszlop hosszúsága $L_2 = 50 \text{ cm}$. A csőben lévő levegő hőmérséklete állandó. Határozzuk meg a levegőoszlop hosszát a cső másik függőleges helyzetében, amikor nyitott vége lefelé mutat! A cső elegendően hosszú, a higany nem folyik ki a csőből.

(Kotek László, Pécs)

- 4) Egy m tömegű, kisméretű testet a vízszintessel 45° -os szöget bezáró irányban elindítunk egy sík felületről. A test az indítás helyétől 40 cm -re esik vissza a vízszintes felületre.
- Mekkora volt a test kezdősebessége?
  - Ezután a kísérleti kamrában a kezdősebesség irányába mutató, $E = mg\frac{\sqrt{2}}{2q}$ nagyságú, homogén elektromos mezőt hozunk létre, és az m tömegű testnek $+q$ töltést adunk. Mekkora lesz így a hajítás távolsága változatlan nagyságú és irányú kezdősebesség mellett?

(Dudics Pál, Debrecen)

EREDMÉNYES VERSENYZÉST KÍVÁN A VERSENYBIZOTTSÁG!